

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

 : <https://dx.doi.org/10.22067/jgrd.2022.76118.1131>

مقاله پژوهشی

مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، سال بیستم، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۱، شماره پیاپی ۴۱

نقش توسعه کسب و کار محلی در افزایش اشتغال مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی

شیراز

علی شجاعی فرد (استادیار گروه مدیریت دانشگاه پیام نور، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران، نویسنده مسئول)

ashojaeifard@yahoo.com

علی شکور (استاد گروه جغرافیا انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت، ایران)

alishakoor52@yahoo.com

صص: ۹۴-۶۵

چکیده

یکی از معضلاتی که امروزه گریبان گیر بیشتر شهرهای جهان است ظهور و شکل گیری پدیده حاشیه نشینی است. محقق در صدد است تا نقش توسعه کسب و کار محلی در افزایش اشتغال مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز را بررسی نماید. نوع تحقیق توصیفی علی و معلولی است. روش تحقیق میدانی و جامعه آماری شامل همهی شهروندان ساکن در منطقه حاشیه نشین شهرک سعدی در طول بازه های زمانی مختلف می باشد. حجم نمونه پس از بررسی و مطالعات اولیه با استفاده از فرمول کوکران محاسبه شد که به صورت غیر تصادفی هدفمند و شیوه نمونه گیری خوشه ای تصادفی بود. پایایی پرسشنامه با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ معادل ۰/۸۶ می باشد. نتایج پژوهش حاکی از آن است که نقش توسعه کسب و کار محلی در افزایش اشتغال مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز قابل تبیین است یعنی با توسعه کسب و کار محلی افزایش اشتغال اتفاق خواهد افتاد. همچنین می توان نتیجه

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۱۹ تاریخ تصویب: ۱۴۰۱/۰۶/۰۵

گرفت با توجه به میانگین رتبه‌ای مولفه‌های درونی عوامل حمایتی - ترغیبی، زیر ساختی، تامین مالی این عوامل نسبت به یکدیگر دارای اولویت‌های متفاوتی بوده و هر کدام به نحوی اثر دارند. پیشنهاد می‌شود با به رسمیت شناختن حقوق شهروندی ساکنان مناطق حاشیه نشین منطقه سعدی در برنامه ریزی‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و کالبدی و تامین اعتبار مالی و پرداخت تسهیلات و وام برای افزایش اشتغال و به رسمیت شناختن اولویت‌های گروه‌های بیکار و کم درآمد در نظام برنامه ریزی استان فارس؛ اقدام کرد.

کلیدواژه‌ها: کسب و کار محلی، اشتغال، حاشیه نشین، شهرک سعدی شیراز، ایران.

۱. مقدمه

ساخت شهرهای امروز و فعالیت‌های اقتصادی - اجتماعی آن، زنان و مردان را به چالشی اساسی فرا خوانده است و آن‌ها را به کسب آگاهی بیشتر، تجرد، بازشناخت جایگاه و اهمیت واقعی و انسانی خود و ارتقای موقعیت و ادوار کرده است. این در حالی است که همین روند ساختاری، آثار متفاوتی بر همه ابعاد زیستی ساکنان شهرها، از جمله ساختار اشتغال و کار داشته است. تمام این مسائل باعث شده که رابطه‌ای دو سویه بین ساختار اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی جوامع و مسأله اشتغال و بیکاری در مکان‌های مختلف جغرافیایی شکل بگیرد (فنی و مایل افشار، ۱۳۹۲: ۴۴). اسکان غیررسمی به واقع یکی از بارزترین چهره‌های فقر شهری در بیشتر شهرهای مهاجرپذیر. کشور ما می‌باشد که با عناوینی همچون حاشیه نشینی، سکونتگاه‌های خودرو، مسکن نابهنجار و اجتماعات آلونکی و مانند اینها نیز شناخته می‌شود، سکونتگاه‌هایی که در این نواحی از شهر استقرار یافته‌اند، از لحاظ کالبدی در حدی پایین‌تر از استانداردهای تعریف شده برای هر منطقه می‌باشند. مردم ساکن در این نواحی نیز به علت ضعف‌های زیرساختی و خدمات شهری با سطح نازلی از کیفیت، زندگی گذران می‌کنند ساکنان این سکونتگاه‌ها از لحاظ فرهنگی؛ انزوای طلب احساس غریبگی و بیگانگی، از لحاظ روانی پریشانی و تقدیر گرایی، از لحاظ اقتصادی؛ فقر، اشتغال در بخش غیررسمی، بی‌ثباتی شغلی، از لحاظ بهداشتی: فقدان یا فاسدسازی سیستم خدمات بهداشتی و درمانی، آب شرب و

از لحاظ اجتماعی؛ هویت قومی، پایداری به سنت ها و ارزش ها، خانواده گسترده، فقدان تخصص، بی سوادی و کم سوادی، درآمد پایین و به خصوص فرهنگ مستقل حاشیه نشینی دارای چنین ویژگی هایی می باشند (پورموسوی و معصومی، ۱۳۸۹: ۳۳).

از آنجا که ساکنان اجتماعات غیر رسمی از دو گروه عمده تشکیل می شوند؛ مهاجران روستاها و شهرهای کوچک و طبقه کم درآمد شهری. وجه مشترک هر دو گروه، کم درآمدی آنان است که سبب شده توان زندگی در محل اولیه اقامت خود را به علت بی کاری و نداشتن شغل مناسب و درآمد کم نداشته باشند و همچنین قادر به تامین مسکن مورد نیاز خود در شهر اصلی نباشند. از این رو به علت ارزانی نسبی قیمت زمین و مسکن و اجاره بها و نیز دستیابی به امکانات بهتر شغلی به نقاط غیر رسمی روی می آورند (قادری و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۷). لذا می توان در جهان امروز، از طریق سیاست تخریب و تخلیه اجباری اسکان غیررسمی کاملاً مطرود و خلاق که از پایه ای ترین حقوق بشر دانسته شده است و آنچه واقع بینانه و نوع دوستانه به نظر می رسد، راه حل مداراگرایانه و یا اصلاح تدریجی در مسیر یکپارچگی با شهر «رسمی» است گام برداشت. چنین راه حلی بر اساس بسیج سرمایه درونی این سکونتگاه ها - که مهم ترین آن نیروی کار جوان و با انگیزه است - و با یاری و تسهیل کنندگی بخش عمومی فکر شده است (پاسخی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۱۸). همیاری و خودیاری به عنوان بخشی از سیاست های مسکن حداقل و کار، بر این پیش فرض استوار است که گروه های کم درآمد شهری در فرایند ساخت و ساز و دستیابی به شغل، فعالیت دسته جمعی و همکاری دارند (خدائی و میره، ۱۳۹۰: ۹). از آنجا که عوامل مختلفی از قبیل محیط مساعد، منابع مالی، فعالیت های بازاریابی و فروش، به کارگیری مناسب فناوری اطلاعات و... بر عملکرد و پایداری کسب و کارهای خرد تاثیر دارند باید به آن توجه کرد (Rauch and Hatak, 2016: 485). از نظر یونید و مشاغل پایدار حداقل پانزده مشخصه دارند، از جمله درآمد کافی و مدت ماندگاری بیش از ۵ سال و توسعه مستمر کمی و کیفی و عدم ایستایی و تناسب آن با تخصص. علاوه بر آن شاخص های تناسب با توانایی ها و تخصص افراد، تطبیق با استانداردها، تنوع محصول نهایی، اشتغال زا بودن، تناسب با محیط زیست، تامین مواد اولیه، وجود تکنولوژی مناسب، وجود نیروی انسانی متخصص، قابلیت صادرات، وجود ظرفیت

مناسب و خالی، تمایل مشتریان به بهره‌گیری از محصول و وجود مزیت منطقه‌ای مناسب را می‌توان به آن افزود. مولفه‌های پایداری کسب و کار را باید در قیمت تمام شده، تامین منابع مالی، تامین نیازهای بازار، بهره‌گیری از تکنولوژی، بهره‌گیری از حداکثر ظرفیت، ضرورت توجه به حوزه‌های بالادستی مشاغل، سازماندهی مشاغل، تخصصی شدن و ارزیابی و نظارت جستجو کرد (Aidis, 2005: 157).

نتیجتاً ساکنان این سکونتگاه‌ها به علت بی‌سوادی "بی‌سواد" در میان زنان بیش از مردان است "نداشتن مهارت کافی و سرمایه، پس از استقرار در سکونتگاه غیر رسمی عمدتاً در مشاغل کارگری یا در بخش غیر رسمی اشتغال دارند. از این رو مهم‌ترین ویژگی ساختار اجتماعی مکان‌های غیر رسمی غلبه طبقه کارگر است. اما با وجود آنکه خانوارها دستمزدهای حداقلی یا نزدیک حداقل به دست می‌آورند، سطوح درآمدی خانوار می‌تواند با دستیابی به درآمدهای بیشتر از طریق اشتغال در مشاغل پاره وقت افزایش یابد. از این رو با وجود آنکه این نقاط عمدتاً کارگرنشین با سطوح پایین درآمدی است، وضعیت زندگی خانوارها بهتر از قبل می‌باشد. موازنه تقریباً برابر درآمد و هزینه‌های خانوارها، عامل مهمی در جذب بیشتر مهاجران به این مکان‌ها و توسعه اسکان غیر رسمی محسوب می‌شود. اما تمرکز گروهی از افراد کم درآمد که ترکیب اجتماعی نامتعارفی داشته و تنوع اجتماعی ندارند در نقطه‌ای به تسلط فرهنگ فقر در محله و جداگرتینی توده‌ای از مردم کم درآمد از جامعه متوسط و مرفه می‌انجامد که خود کاهش تعاملات و تماس‌های بین طبقاتی و افزایش تعاملات و تماس‌های درون طبقاتی را به دنبال دارد. کاهش نقش طبقات متوسط به عنوان گروه‌های مرجع در مناطق فقیرنشین به تمرکز فقر و شکل‌گیری خرده فرهنگ جرم‌زا در محله‌های فقیرنشین منجر خواهد شد می‌توان از طریق ایجاد کسب و کار محلی در جهت بهبود اشتغال در این مناطق گام برداشت.

شهر شیراز به عنوان مرکز استان فارس و بزرگترین شهر نیمه جنوبی کشور با میزان قابل توجه مهاجرت و نرخ بالای رشد طبیعی جمعیت مواجه است. محله شهرک سعدی در استان فارس و در محدوده‌ی شرقی شهر شیراز واقع شده است. این محله در منطقه ۳ قرار گرفته است و از شرق با بلوار نارنجستان و از جنوب با خیابان نارنجستان، بلوار نیستان و خیابان

نیستان سی و هشتم محدود شده است و با محله‌های سعدیه، نیستان مجاورت دارد. مهاجرین کم درآمد در مرحله ورود به این شهرک با توجه به توان اقتصادی، اجتماعی و با توجه به محدودیت های ساختاری جهت جذب آن ها در بخش رسمی و قانونی شهر، عمدتاً به شکل غیر رسمی در حواشی و خارج از محدوده قانونی و رسمی شهر اسکان یافته اند. در این محله فقدان شغل رسمی و درآمد که اکثر خانواده های حاشیه نشینی شغل رسمی برای تامین معاش خود ندارند و چگونگی افراد عموماً فاقد مهارت و تخصص و سرمایه گذاری می باشند به مشاغل کاذب و بعضاً مجرمانه مثل دست فروشی، کوپن فروشی، تکدی و گری، زباله دزدی، خرید روی فروش مواد مخدر و مشروبات الکلی می آورند. بر حسب آمارهای موجود درصد زیادی از افراد این مناطق فاقد شغل می باشند این فرآیند باعث بوجود آمدن مشکلات و معضلات متعدد کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در شهرک سعدی شیراز شده است (رحمانی، ۱۳۹۸). چنانچه تدابیر مناسب و برنامه اصولی برای کنترل و بهبود وضعیت شغلی و کاری صورت نگیرد، روز به روز معضلات گسترش یافته و موجب بوجود آمدن پیامدهایی همچون بزهکاری، جرم و جنایت و بطور خلاصه ناهنجاری های اجتماعی و در نهایت عدم کنترل و نظارت مدیران و برنامه ریزان شهری در هدایت و ساماندهی شهر خواهند شد. بنابراین نم ی‌توان به امید حل خود به خودی این مسأله آن را رها نمود و با برخورد مقطعی، گزینشی و پراکنده کاری پاسخگوی آن بود. همچنین این احتمال نیز وجود دارد که مداخله های نسنجیده، خود مشوقی برای گسترش مسأله باشد و در نتیجه به دنباله روی از اتفاقات و نه هدایت و کنترل آنها ختم شود. بنابراین در اینجا برنامه های اصلاحی بویژه ایجاد کسب و کارهای محلی به عنوان یک ضرورت گریز ناپذیر مطرح میگردند. لذا اهمیت و ضرورت پژوهش حاضر در آن است که نقش توسعه کسب و کار محلی در افزایش اشتغال مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز بررسی گردد و با شناسایی عوامل امکان سیاستگذاری و برنامه ریزی برای برنامه ریزان و سیاستگذاران عرصه شهر جهت رهایی از این معضل را فراهم کند.

۲. پیشینه تحقیق و مبانی نظری تحقیق

صاحب نظران و کارشناسان مسائل شهری تعاریف متعددی از حاشیه نشینی ارائه کرده اند. برخی عقیده دارند حاشیه نشینان کسانی هستند که در محدوده اقتصادی شهر زندگی می کنند ولی جذب نظام اقتصادی و اجتماعی نشده اند. چارلز آبرامز حاشیه را به عنوان فرایند تصرف نواحی شهری به قصد تهیه مسکن و راهی برای ماندن در شهر و پیدا کردن کار دانسته است. جاذبه شهر نشینی و رفاه شهری این افراد را از زادگاه خویش کنده و به سوی قطب های کار صنعتی و بازارها می کشاند و اکثر آنها روستایی هستند که به منظور گذراندن بهتر زندگی راهی شهرها می شوند. به تعبیری در حاشیه نشینی اوصافی چون عدم امنیت، جرم خیز و مامن امن برای بزهکاران را می توان نام برد (مرادی، ۱۳۹۸: ۳).

در نتیجه مفهوم حاشیه نشینی شامل تمام کسانی است که در محدوده فضایی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شهر حضور و سکونت دارند ولی نحوه اسکان و معیشت آنها از جامعه شهری کاملاً با جامعه شهری هماهنگ نشده اند (همان).

علل ایجاد پدیده حاشیه نشینی: به طور کلی در خصوص ایجاد پدیده حاشیه نشینی علل مختلفی می تواند موثر باشد از جمله مهم ترین علل ۱- سطح پایین درآمد خانوار ۲- بالا بودن بهای زمین و هزینه ساخت و ساز رسمی ۳- گرانی اجاره ۴- بیکاری و فقر (احمدی، ۱۳۹۹: ۲۳)

ویژگی های نشینی حاشیه نشینان و شرایط زیستی: می توان گفت مردمانی که به عنوان حاشیه نشین شناخته شده اند در حقیقت با اختیار کردن زندگی حاشیه ای و مشغول شدن به شغل های حاشیه سرنوشتی حاشیه ای، را رقم زده اند. آنان اگر چه در کنار یا در بطن شهر هستند، اما ویژگی های مختص به خود دارند این خصوصیات گاه از فرهنگ شهری سرچشمه گرفته و با فرهنگ روستایی خویش تلفیق شده است. در بسیاری از موارد نیز هر دسته یا گروه از هر محلی که آمده اند، آداب و رسوم و یا فرهنگ و گاه حتی شیوه معماری خویش نیز به آن نقطه انتقال داده اند لذا از مهمترین شاخصه های حاشیه نشینی می توان به ۱- عدم توجه و بی اعتنایی سازمان های مسئول به نیازهای محله ۲- گوشه گیری مردم از

جریانات شهری ۳- واحد های مسکونی رو به ویرانی ، فرسوده و با تجهیزات ناقص اشاره کرد (همان) .

ویژگی های عمومی در مناطق حاشیه نشین : از نگاهی دیگر، ویژگی های عمومی در مناطق حاشیه نشین مانند سیمای نامطلوب ۲- پایین بودن سطح بهداشت عمومی و سلامتی ۳-فقدان شغل رسمی و درآمد کافی ۴-وجود خرده فرهنگ های خاص مناطق کوچک ۵-اعتیاد قابل مشاهده است(همان).

ساختار جمعیتی مناطق حاشیه نشین: مناطق حاشیه نشین دارای بعد خانوار، تراکم و درصد رشد بالایی نسبت به سایر مناطق شهری بوده و افراد زیادی متشکل از پدر، مادر، فرزندان و گاه بستگان نزدیک، در فضایی محدود و زیر یک سقف زندگی کنند. طبق یک نمونه بررسی شده در ایران ۶۳ درصد از این خانوارها در یک اتاق با زیربنایی ۲/۵ متر مربع زندگی می کنند. درحالی که طبق میانگین استاندارد، اتاق باید با زیربنایی ۱۸/۵مترمربع ساخته شود. ترکیب جمعیتی اجتماعات اکثرا از گروه های سنی نوجوان و جوان تشکیل شده است اکثرا ازدواج آنان نیز در سنین پائین و غالباً به صورت درون همسری بوده و جدایی در بین آنان به ندرت دیده می شود(قادری ، ۱۳۹۷:۴) .

عمده ترین آسیب های ناشی از حاشیه نشینی: مسئله اقتصاد است، ساختار شغلی مردان در مناطق حاشیه نشین کارگری، مشاغل آزاد، رانندگی، مغازه داری، دست فروشی مشاغل کادب نظیر کوپن فروشی، سیگار فروشی، دستفروشی و دلالی بر سر چهارراه ها است . به طور کلی اشتغال غیر قانونی ، ناسالم، کاذب، غیر سیاه و زیرزمینی در میان ساکنان حاشیه نشین غلبه دارد. معمولاً حاشیه نشینی در بطن خود نوعی حاشیه نشینی اقتصادی به معنی اشتغال در بخش غیر رسمی و عدم جذب در نظام رسمی اقتصاد شهری را پی در دارد(احمدی، ۱۳۹۹:۴۵) .

پیشینه و سوابق نظری پژوهش نشان داده است که منابع مرتبط علمی در رابطه با موضوع کم است. به برخی از عمده ترین منابع مرتبط با موضوع پژوهش در جدول (۱) اشاره شده است.

جدول ۱. پیشینه و سوابق نظری پژوهش

نویسندگان	نتایج
کریمیان بستانی و همکاران (۱۳۹۹)	تحلیل عوامل موثر در پایدارسازی کسب و کارهای خرد سکونتگاه‌های غیررسمی (مورد مطالعه: محله شیرآباد زاهدان)
رزمجو و مقصودی (۱۳۹۸)	طراحی الگوی پایدار سازی کسب و کارهای خرد اجتماعی مددجویان کمیته امداد خمینی (ره)
مرادی (۱۳۹۸)	طراحی الگوی بهبود محیط کسب و کار شهر تهران
قادری و همکاران (۱۳۹۷)	تحلیل تاثیر عوامل اقتصادی و اجتماعی در فرایند شکل‌گیری مناطق حاشیه نشین و راهکارهای رویارویی با این پدیده با تاکید بر توانمندسازی
سعادت و دانش زاده (۱۳۹۶)	شناسایی و رتبه بندی عوامل موثر بر پایداری کسب و کار در طبقات مشاغل خرد مطالعه موردی: کمیته امداد خمینی (ره) استان مازندران
	بیشترین تاثیر مستقیم بر پایدارسازی کسب و کارهای خرد اجتماعی مربوط به راهبردها با شدت ۰/۱۸ است. دومین متغیر عوامل مداخله گر با شدت ۰/۱۶ دارای تاثیرگذاری منفی است. عوامل زمینه‌ای با شدت ۰/۱۲ و عوامل علی با شدت ۰/۱۰ دارای تاثیرگذاری مثبت و معنادار بر پایدارسازی کسب و کارهای خرد اجتماعی است.
	این الگو عوامل محیطی موثر بر بهبود محیط کسب و کار شهر تهران را در چهار سطح سازمانی، خرد، کلان و بین المللی، شناسایی و طبقه بندی کرده است مؤلفه های محیط خرد؛ شامل تأمین کنندگان، بازار کار، بازار اعتبارت، رسانه و مشتری هستند مؤلفه های محیط کلان عوامل کلان فرهنگی، عوامل جمعیتی (مدیریت مهاجر)، زیست محیطی، قانونی، سیاسی، فناوری، اقتصادی و اجتماعی هستند و در نهایت مؤلفه های محیط بین الملل؛ شامل مؤلفه های فرهنگی، سیاسی، فناوری و نوآوری و قانونی است
	دریافتند حاشیه نشینی علت آن را ناهماهنگی در شالوده های اجتماعی - اقتصادی جوامع شهری و روستایی و تشدید تناقضات و نابرابری های طبقات و قشرهای اجتماعی از یک سو و نبود برنامه ریزی و مدیریت صحیح از سوی دیگر دانسته اند.
	به این نتایج دست یافتند، بالاترین اولویت برای گزینه دسترسی به منابع مالی مناسب مربوط به معیار مالی و اقتصادی و پایین‌ترین اولویت برای گزینه نقش دستگاه‌های حمایتی و بازاریابی مربوط به معیار محصول و بازار می‌باشد.

در پژوهشی تحت عنوان نقش مدیریت شهری در مناطق حاشیه نشین با تاکید بر ایران دریافت در شکل گیری پدیده نامطلوب حاشیه نشینی در جوامع در حال توسعه از جمله ایران عوامل مختلفی دخیل بوده اند. عواملی چون رشد جمعیت، مهاجرت، مسائل اقتصادی، چارچوب های قانونی .	نقش مدیریت شهری در مناطق حاشیه نشین با تاکید بر ایران	امیدوارفر (۱۳۹۶)
نشان داد از مهم ترین اقدامات تدابیری برای ایجاد فرصت های شغلی و کسب درآمد مناسبه است که در کنار آن امر آموزش و آگاهی رسانی نیز نقش عمده ای را ایفا می کند. برای تحقق این مهم مشارکت دادن ساکنین به هر طریقی در امر بهبود وضعیت زندگی شان امری اساسی بوده که همگام با مساعدت های دولتی و غیر دولتی و هدایتگری و جهت مند نمودن پتانسیل های بستر موجود، توسعه تدریجی و مداوم سکونتگاه، جامعه عمل به خود می پوشاند.	راهکارهای خودیاری سکونتگاه های غیررسمی نمونه موردی: محله عباس آباد شهر سنندج	پاسخی و همکاران (۱۳۹۵)
نشان دادند این سیاست ها در برگزیده مقررات تنظیمی، حمایتی، سیاست های مرتبط با مشتری، سیاست های میزبانی، سیاست های ارتباط دهنده، سرمایه گذاری، راهبردی و حکمرانی دیجیتال می باشد.	تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم بر بهبود فعالیت های کارآفرینانه	گیسون و همکارانش (۲۰۱۵) به نقل از تئودوراکی
عواملی را که باعث افزایش کسب و کار میشود شناسایی کرده اند: ارتقای توآوری، ارائه آموزش برای تقویت منابع انسانی، فراهم کردن حمایت های مالی، حمایت برای راهبردهای بازاریابی و اجازه مشارکت کسب و کارها با یکدیگر.	بهبود محیط کسب و کار شهری در امیون اندونزی	پاپی لایا و همکارانش (۲۰۱۵)
به این نتیجه دست یافتند، مسئولیت های اجتماعی و زیست محیطی دارای مزایایی مانند جذب و حفظ کارکنان با کیفیت بالا، کاهش حوادث زیست محیطی و بهبود ایمنی کارکنان، بهداشت و بهبود بهره وری و کاهش هزینه های عملیاتی، بالا بردن تصور کارکنان با مشتریان و سرمایه گذاران اجتماعی و در نهایت آگاه بودن با مفهوم مستقیم ارزش بازار و درآمد برای کنترل پایداری کسب و کار مناسب است.	کنترل هزینه برای پایداری کسب و کار	گابریل و همکاران (۲۰۱۴) به نقل از مارک من
به این نتیجه رسید که متغیرهایی مثل آموزش و پرورش، اندازه مزرعه، حمایت اعضای خانواده و میزان سرمایه گذاری ها تاثیر مثبتی در ایجاد اشتغال روستایی داشته اند.	عوامل موثر بر ارتقای اشتغال روستایی در جنوب نیجریه	کلاول (۲۰۱۲)

ریچرت و بررسی عوامل مؤثر بر محیط	این عوامل شامل مواردی از قبیل شفافیت در نظام مالیاتی مجوزهای
مونسیپالیتی کسب و کارها در شهر کویتز	احداث کسب و کار و همچنین مباحث زیرساختی در راه اندازی کسب و
تاوان (۲۰۰۶)	کار می‌باشند.

۳. روش‌شناسی تحقیق

هدف تحقیق کاربردی است. نوع تحقیق در این پژوهش توصیفی از نوع علی و معلولی است. روش تحقیق میدانی و با ابزار پرسشنامه محقق ساخته انجام شد.

جامعه آماری مطالعه حاضر شامل همه‌ی شهروندان ساکن در منطقه حاشیه نشین شهرک سعدی در طول بازه‌های زمانی مختلف می‌باشد. لازم به توضیح است که حجم نمونه پس از بررسی و مطالعات اولیه با استفاده از فرمول کوکران محاسبه خواهد شد. با توجه به اینکه مطالعه و بررسی نقش توسعه کسب و کار محلی در افزایش اشتغال مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز است، لذا، در انتخاب نهایی نمونه‌ها از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی استفاده خواهد شد. جامعه آماری در این پژوهش به صورت غیر تصادفی هدفمند به صورت نمونه‌گیری خوشه‌ای و تصادفی توزیع گردید. پرسشنامه‌های تکمیل شده به تعداد ۲۷۰ عدد پرسشنامه، اخذ گردید و اطلاعات وارد برنامه SPSS شد. در ابتدا مطالعات کتابخانه‌ای در این قسمت جهت گردآوری اطلاعات در زمینه مبانی نظری و ادبیات تحقیق موضوع، از منابع کتابخانه‌ای، مقالات فارسی و لاتین، کتابهای مورد نیاز و اینترنت استفاده گردید. تحقیقات میدانی در این قسمت به منظور جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات برای تجزیه و تحلیل از پرسشنامه استفاده شد که شامل سؤالات و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و نقش توسعه کسب و کار محلی در افزایش اشتغال مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز بود.

پرسشنامه پیش رو برگرفته از پرسشنامه با عنوان توسعه نقش کسب و کار محلی در افزایش اشتغال مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌باشد. پرسشنامه محقق ساخته شامل گویه‌های حمایتی - ترغیبی، زیرساختی، مالی می‌باشد که بصورت مقیاس طیف لیکرت ارائه شده‌اند و دارای پنج طیف می‌باشد که از ۱: خیلی کم تا ۵: خیلی زیاد تشکیل می‌شود. توسعه نقش کسب و کار محلی در افزایش اشتغال مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی

شیراز با استفاده از ۲۸ گویه اندازه گیری می شود که عوامل حمایتی - ترغیبی با استفاده از ۱۰ گویه (سئوالات ۱ تا ۱۰)، عوامل زیر ساختی با استفاده از ۷ گویه (سئوالات ۱۱ تا ۱۷)، عوامل مالی با استفاده از ۱۰ گویه (سئوالات ۱۸ تا ۲۷)، اندازه گیری می نماید و در نهایت در گویه پایانی (سئوال ۲۸) توسط پاسخگو با توجه به اطلاعات عمومی پاسخ دهنده اولویت بندی می شود.

روایی پرسشنامه با استفاده از نظرات اساتید رشته جغرافیا خوب ارزیابی و تایید شده است. پایایی این پرسشنامه پس از توزیع و جمع آوری ۳۶ عدد به صورت پایلوت با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ و با استفاده از نرم افزار بالای SPSS نسخه ۲۲ میزان آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۶ بدست آمد.

از آنجا که جامعه آماری در این پژوهش به صورت غیر تصادفی هدفمند به صورت در دسترس به تعداد ۱۱۰ عدد به صورت نمونه گیری تناسبی و تصادفی به تعداد ۱۶۰ عدد که در جدول آمده است، توزیع گردید. بعد از مدتی پرسشنامه های تکمیل شده، اخذ گردید.

جدول ۲. نحوه توزیع پرسشنامه

تعداد پرسشنامه	تعداد کل	تعداد حاشیه نشینان در شیراز
۲۵	۱۵۰ نفر	بخش یک
۳۵	۲۰۰ نفر	بخش دوم
۶۰	۴۰۰ نفر	بخش سوم
۴۵	۲۰۰ نفر	بخش چهارم
۵	۸۰ نفر	بخش پنجم
۱۶۰	۱۰۳۰	مجموع

۱.۳. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده های بدست آمده از نمونه ها هم از روش های آمار توصیفی و هم از روش های آمار استنباطی استفاده شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده

های پژوهش در روش های توصیفی از فراوانی، درصد، نمودار دایره‌ای استفاده شد. همچنین در روش های استنباطی به منظور مناسب بودن حجم نمونه و متجانس بودن گویه ها از نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ و نیز آزمون تحلیل مسیر با استفاده از نرم افزار AMOS نسخه ۲۱ استفاده گردید. علاوه بر این از آزمون کیزر-می-یر-الکین جهت پی بردن به کفایت نمونه برداری و نیز از آزمون بارتلت به منظور پی بردن به همبستگی گویه ها استفاده شد. در نهایت برای طبقه بندی و رتبه بندی مولفه های تبلیغات از آزمون فریدمن استفاده گردید.

۳.۲. محدوده مورد مطالعه

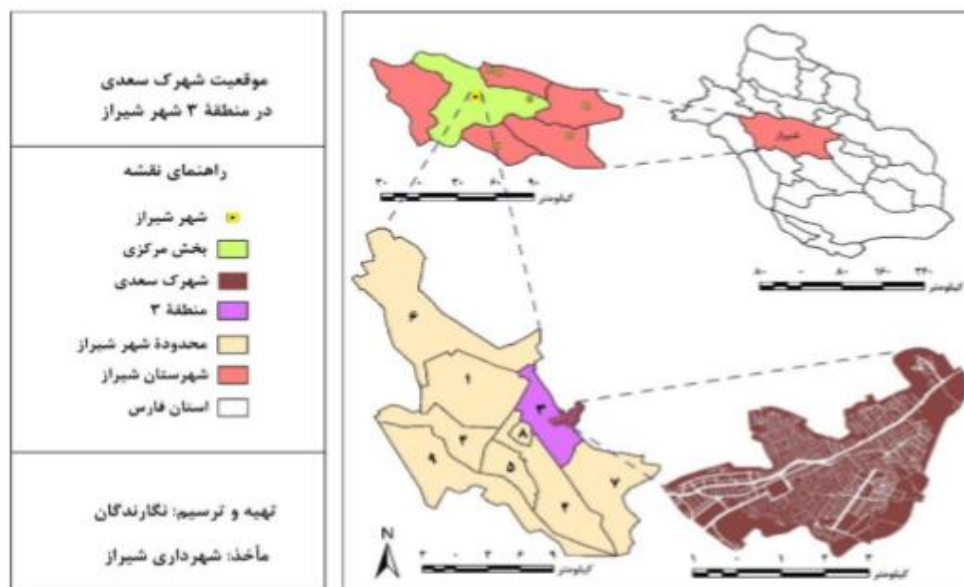
محل شهرک سعدی در استان فارس و در محدوده‌ی شرقی شهر شیراز واقع شده است. این محل در منطقه ۳ قرار گرفته است و از شرق با بلوار نارنجستان و از جنوب با خیابان نارنجستان، بلوار نیستان و خیابان نیستان سی و هشتم محدود شده است و با محله‌های سعدیه، نیستان مجاورت دارد.

در شمال سعدی، آب زنگی و قسمت جنوبی کوه بمو و در جنوب آن بلوار سرداران و شیراز و در شرق، بخش خرامه و روستای بردج در غرب آن هم کوه برآفتاب و چهل مقام قرار دارند.

شهرک سعدی با مختصات جغرافیایی ۳۰ درجه و ۲۵ دقیقه عرض شمالی و ۳۷ درجه و ۲۹ دقیقه طول شرقی در ارتفاع حدود ۱۵۰۰ متری از سطح دریا با وسعتی معادل ۳۱۲ هکتار، تقریباً در شمال شرقی شیراز قرار دارد.

۴. یافته‌های تحقیق

شاخص‌های آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول ۳ آمده است.

شکل ۱. موقعیت مورد مطالعه تحقیق

جدول ۳. ویژگی های جمعیت شناختی نمونه مورد مطالعه

متغیر	گروه	فراوانی	درصد
سن	۱۵ تا ۲۴	۵۶	۲۰.۷۶
	۲۵ تا ۳۴	۹۳	۳۴.۴۴
	۳۵ تا ۴۴	۵۰	۱۸.۵۱
	۴۵ تا ۵۴	۳۹	۱۴.۴۴
	۵۵ سال و بالاتر	۳۲	۱۱.۸۵
	کل		۲۷۰
جنسیت	مرد	۱۴۵	۵۳.۷۰
	زن	۱۲۵	۴۶.۲۹
	کل	۲۷۰	۱۰۰

با توجه به نتایج جدول فوق، نمونه مورد مطالعه ۲۷۰ نفر می‌باشد که به لحاظ سن افرادی که بین ۱۵ تا ۲۴ سال داشتند دارای فراوانی ۵۶، بین ۲۵ تا ۳۴ سال فراوانی ۹۳، بین ۳۵ تا ۴۴ سال دارای فراوانی ۵۰، بین ۴۵ تا ۵۴ سال دارای فراوانی ۳۹ و ۵۵ سال بالاتر دارای فراوانی

۳۲ می‌باشد. همچنین وضعیت جنسیت، ۱۴۵ نفر مرد و ۱۲۵ نفر زن می‌باشند. وضعیت جنسیت، ۱۴۵ نفر مرد و ۱۲۵ نفر زن می‌باشند.

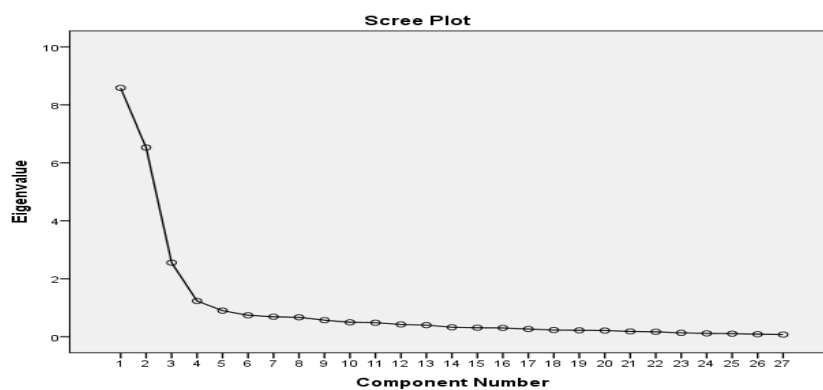
۵. تحلیل آماری داده‌ها

نتایج حاصل از جدول (۴) واریانس تبیین شده کلی "با ارزش ویژه بالاتر از ۱ را در این آزمون نشان می‌دهد که درصد از واریانس آزمون و در مجموع ۶۵/۴۴۱ درصد کل واریانس های آزمون را تبیین می‌کند.

جدول ۴. نتایج واریانس های تشریح شده

ردیف	مقادیر ویژه عوامل استخراجی با چرخش			مقادیر ویژه عوامل استخراجی بدون چرخش			مقادیر ویژه عوامل استخراجی با چرخش		
	درصد	از	درصد	درصد	از	درصد	درصد	از	درصد
عوامل ۱	۲۹/۸۰۲	۸/۰۴۸	۳۱/۷۹۷	۲۹/۸۰۲	۸/۰۴۸	۳۱/۷۹۷	۲۹/۸۰۲	۸/۰۴۸	۳۱/۷۹۷
عوامل ۲	۴۸/۶۵۴	۵/۰۸۷	۵۷/۹۸۷	۴۸/۶۵۴	۵/۰۸۷	۵۷/۹۸۷	۴۸/۶۵۴	۵/۰۸۷	۵۷/۹۸۷
عوامل ۳	۶۵/۴۴۱	۴/۵۳۵	۶۵/۴۴۱	۶۵/۴۴۱	۴/۵۳۵	۶۵/۴۴۱	۶۵/۴۴۱	۴/۵۳۵	۶۵/۴۴۱

شیب دامنه متغیرها در این آزمون در نمودار (۱) نشان داده شده است.

نمودار ۱. نمودار اسکری و مقادیر ویژه عامل های استخراجی

همانطور که نمودار شماره (۱) نشان می‌دهد تنها ۳ عامل مقادیر ویژه بالای یک را کسب کردند و مابقی عامل‌ها مقادیر ویژه زیر یک را بدست آوردند. با توجه به نقطه عطف نمودار می‌توان این ۳ عامل را پیدا کرد. همانطور که در جدول ۶ مشاهده شد مقدار ویژه عامل اول حدود ۸ می‌باشد که تقریباً ۳۰ درصد کل واریانس را شامل می‌شود. جدول شماره ۵ گویه‌های بارگذاری شده در این ویژگی‌ها را نشان داده است.

جدول ۵. مقادیر بار عاملی حمایتی-ترغیبی

مقدار بار	ردیف	نام گویه	عاملی هر گویه
۰/۷۹۴	۱	مشارکت شهروندان حاشیه نشین شهرک در فرایند تصمیم سازی اجتماعی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۰/۷۹۴
۰/۷۸۶	۲	ایجاد و افزایش فرهنگ مشوق کارآفرینی و شبکه‌های کارآفرینی	۰/۷۸۶
۰/۷۷۱	۳	ایجاد و افزایش نهادهای پشتیبان (نهادهای پشتیبان آموزش مهارتهای فردی گروهی و مدیریتی) و ایجاد مهارتهای شغلی (ارائه خدمات اجتماعی خلق رویدادهای کاری و برنامه‌های آموزشی در زمینه ایجاد کار در منطقه سعدی شیراز) باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۰/۷۷۱
۰/۷۵۱	۴	تکریم و منزلت بخشی به فعالان کسب و کار در منطقه حاشیه نشین سعدی	۰/۷۵۱
۰/۶۶۱	۵	افزایش خود سازماندهی در سطح محلی و واگذاری مسئولیت‌ها باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۰/۶۶۱
۰/۶۴۱	۶	توجه به جمعیت بی خانمان در منطقه حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۰/۶۴۱
۰/۵۹۸	۷	تفویض اختیارات شهرداری به هیئت‌امانی محلی و نیز اصناف کسبه و بازاریان برای خود سازماندهی اصناف و توانمند سازی در مقیاس محله و حاشیه نشین سعدی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۰/۵۹۸
۰/۵۸۹	۸	تسهیل امکان تبلیغ و تعویض محصولات و خدمات تأکید به منزلت بخشی به فعالان و کسب و کارهای در مناطق حاشیه نشین سعدی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال می‌گردد.	۰/۵۸۹
۰/۵۷۰	۹	فرهنگ سازی توسعه کسب و کارهای کوچک و توجه به فرهنگ آداب و رسوم باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۰/۵۷۰
۰/۵۵۹	۱۰	توسعه کسب و کار محلی با توجه به سلايق محلی بر اساس تصمیمات تغییر می‌کنند این ویژگی باعث تقویت روحیه جمعی افراد محله سعدی تأثیرات تصمیمات خود را بر جامعه احساس خواهد کرد و باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۰/۵۵۹

همانطور که در جدول شماره ۵ نشان می‌دهد (مشارکت شهروندان حاشیه نشین شهرک در فرایند تصمیم سازی اجتماعی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد) با بار عاملی ۰/۷۹۴ مهم ترین گویه و (توسعه کسب و کار محلی با توجه به سلايق محلی بر اساس تصمیمات تغییر می‌کنند این ویژگی باعث تقویت روحیه جمعی افراد محله سعدی تاثیرات تصمیمات خود را بر جامعه احساس خواهد کرد و باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد. ۰/۵۵۹ کم اهمیت ترین گویه در بین عوامل حمایتی - ترغیبی بوده است. همانطور که در جدول ۶ مشاهده شد مقدار ویژه عامل دوم حدود ۵ می‌باشد که تقریباً ۱۸ درصد کل واریانس را شامل می‌شود جدول گویه های بارگذاری شده در این ویژگی ها را نشان داده است.

جدول ۶. مقادیر بار عاملی عوامل زیرساختی

مقدار بار	ردیف	نام گویه	عاملی هر گویه
۰/۸۲۶	۱	گسترش کاربردی تجاری در مرکز محله سعدی و خیابان‌های اصلی محلی برای فعالیت تعامل و مشارکت هرچه بهتر اصناف گوناگون و خلق فضاهای عمومی در سطح محلی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۰/۸۲۶
۰/۷۷۲	۲	بهبود فضای کسب و کار و ایجاد تعاونی ها و تشکل ها و بهبود همه جانبه زیرساخت‌ها باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۰/۷۷۲
۰/۷۶۴	۳	ایجاد صنایع تبدیلی برای محصولات تولیدی و خدماتی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۰/۷۶۴
۰/۶۹۷	۴	برخورداری از زیرساخت‌های حمل و نقل باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۰/۶۹۷
۰/۶۸۳	۵	دسترسی به ابزارهای مناسب و ایجاد تهسیلات فیزیکی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۰/۶۸۳
۰/۶۵۰	۶	توجه به فرهنگ و آداب و رسوم و توجه به نیاز های محلی باعث تنوع محصول و باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال می‌گردد.	۰/۶۵۰
۰/۶۱۳	۷	ایجاد صنایع تبدیلی برای محصولات و خدمات باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال می‌گردد.	۰/۶۱۳

مقادیر بار عاملی عوامل زیرساختی نشان می‌دهد (گسترش کاربردی تجاری در مرکز محله سعدی و خیابان‌های اصلی محلی برای فعالیت تعامل و مشارکت هرچه بهتر اصناف گوناگون و خلق فضاهای عمومی در سطح محلی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد) ۰/۸۲۶ مهم ترین گویه ایجاد صنایع تبدیلی برای محصولات و خدمات باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال می‌گردد. با بار عاملی ۰/۶۱۳ کم اهمیت ترین گویه در بین عوامل زیر ساختی بوده است.

همانطور که در جدول ۷ مشاهده شد مقدار ویژه عامل سوم حدود ۴ می‌باشد که تقریباً ۱۶ درصد کل واریانس را شامل می‌شود جدول گویه های بارگذاری شده در این ویژگی ها را نشان داده است.

همانطور که در جدول شماره ۷ نشان می‌دهد فراهم کردن زمینه سرمایه‌گذاری مشترک صورت تأمین وسایل و ضمانت نامه های تسهیلات باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد با بار عاملی ۰/۸۷۶ مهم ترین گویه و ایجاد خدمات تخصصی مالی و راه های تأمین مالی (اوراق بدهی (اوراق مشارکت)، عرضه اولیه سهام (IPO) در بازار افزایش سرمایه از طریق آورده باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد. با بار عاملی ۰/۵۸۷ کم اهمیت ترین گویه در بین عوامل مالی بوده است.

به منظور بررسی و میزان اهمیت هر یک از این ۳ عامل از روش تحلیل مسیر استفاده گردید. نتایج این آزمون در جدول شماره ۸ و ۹ نمایش داده شده است.

همانطور که در نتایج جدول ۹ نشان می‌دهد عوامل حمایتی - ترغیبی با ضریب تاثیر ۰/۵۲۳ بیشترین تاثیر ، همچنین عوامل زیر ساختی با ضریب تاثیر ۰/۴۶۱ و عوامل تأمین مالی با ضریب ۰/۲۵۰ تاثیر می‌گذارد.

جدول ۷. مقادیر بار عاملی تامین مالی

مقدار بار	نام گویه	ردیف
عاملی هر گویه		
۰/۸۷۶	فراهم کردن زمینه سرمایه‌گذاری مشترک صورت تأمین وسایل و ضمانت نامه های تسهیلات باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۱
۰/۸۳۳	ایجاد اعتماد به نفس در سرمایه‌گذاران حاشیه نشین شهرک موجب افزایش حجم سرمایه گذاری، کاهش تمرکز مالکیت رشد و رونق باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال می‌گردد.	۲
۰/۸۰۶	تسهیلات و اعتبارات شامل میزان دسترسی، کیفیت اشتراک گذاری و مبادلات اطلاعات اعتباری باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۳
۰/۷۹۱	افزایش حجم سرمایه گذاری باعث کاهش تمرکز مالکیت و موجب رشد و رونق و افزایش اشتغال می‌شود	۴
۰/۷۵۴	حمایت قضایی از سرمایه‌گذاران و ایجاد اعتماد به نفس در آن‌ها یکی از حلقه‌های کلیدی و مهم در زنجیره بهبود فضای کسب و کار در افزایش اشتغال منطقه حاشیه نشین سعدی می‌باشد.	۵
۰/۶۸۳	دقت نظارت حکومت محلی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۶
۰/۶۶۱	انواع افزایش سرمایه‌هاز محل سود انباشته (سهام جایزه)، از محل آورده نقدی و مطالبات حال شده سهامداران، از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها، به روش صرف سهام باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۷
۰/۶۵۷	انباشت سرمایه و رشد تقاضا در بخش تازه کسب و کار محلی که به جذب نیروی کار می‌انجامد	۸
-/۶۱۲	تاسیس انجمن‌های داوطلبانه و مدیریت و نظر ایجاد صندوق‌های قرض‌الحسنه توسط معتمدین محلات باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۹
۰/۵۸۷	ایجاد خدمات تخصصی مالی و راه‌های تامین مالی (اوراق بدهی (اوراق مشارکت)، عرضه اولیه سهام (IPO) در بازار افزایش سرمایه از طریق آورده باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۱۰

جدول ۸ اثرات متغیرها بر افزایش اشتغال مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز

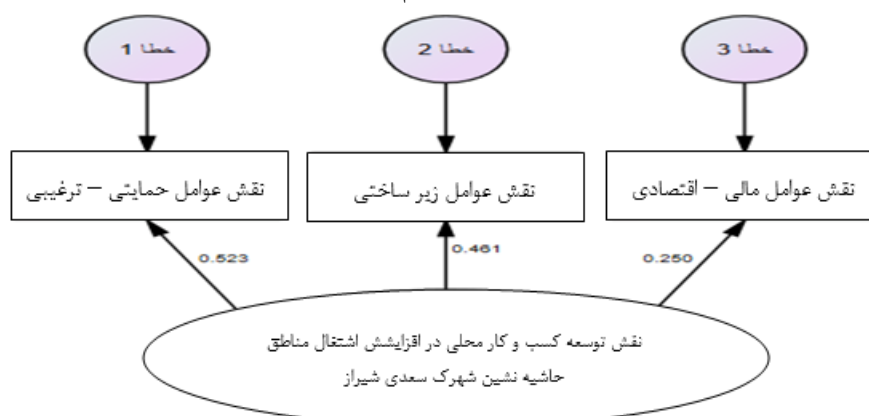
متغیرها	مقدار آماره تی	سطح معناداری	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	اثر کلی
عوامل حمایتی-ترغیبی	۱۵/۵۳۱	۰/۰۰۱	۰/۵۲۳	ندارد	۰/۵۲۳
عوامل زیر ساختی	۱۳/۲۶۵	۰/۰۰۱	۰/۴۶۱	ندارد	۰/۴۶۱
عوامل تامین مالی	۱۰/۸۷۶	۰/۰۰۱	۰/۲۵۰	ندارد	۰/۲۵۰

جدول ۹. برازش مدل

	NFL	AGFI	GFI	CFI	RSMEA	X ² /df	df	Chi-square (X ²)	
میزان	۰/۹۲۴	۰/۹۲۵	۰/۹۲۰	۰/۹۲۳	۰/۰۰۴	۲/۰۶۷	۶۴	۱۳۲/۳۴۳	
ملاک	بیشتر از	بیشتر از	بیشتر از	بیشتر از	کمتر از	کمتر از	کوچک تر از صفر نباشد		
تفسیر	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	

همانطور که در جدول شماره ۹ مشاهده می شود در کل مدل تحقیق با توجه به شاخص های برازش نیکویی مدل مناسبی را نشان می دهد. در شکل شماره یک تاثیرات متغیرها در افزایش اشتغال مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز را نشان می دهد.

شکل ۲. خروجی نرم افزار amos

جدول ۱۰. اولویت بندی عوامل حمایتی - ترغیبی

اولویت	عوامل	رتبه	میانگین	Chi-square	Df	sig
۱	مشارکت شهروندان حاشیه نشین شهرک در فرایند تصمیم سازی اجتماعی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می گردد.	۶/۳۸				
۲	ایجاد و افزایش فرهنگ مشوق کارآفرینی و شبکه‌های کارآفرینی	۶/۲۸				
۳	ایجاد و افزایش نهادهای پشتیبان (نهادهای پشتیبان آموزش مهارت‌های فردی گروهی و مدیریتی) و ایجاد مهارت‌های شغلی (ارائه خدمات اجتماعی خلق رویدادهای کاری و برنامه‌های آموزشی در زمینه ایجاد کار در منطقه سعدی شیراز) باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می گردد.	۵/۵۹				
۴	تکریم و منزلت بخشی به فعالان کسب و کار در منطقه حاشیه نشین سعدی	۵/۵۸				
۵	افزایش خود سازماندهی در سطح محلی و واگذاری مسئولیت ها باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می گردد.	۵/۴۳				
۶	توجه به جمعیت بی خانمان در منطقه حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می گردد.	۵/۳۱				
			۵۳/۱۰۸		۹	۰/۰۰۱
۷	تفویض اختیارات شهرداری به هیئت‌انای محلی و نیز اصناف کسبه و بازاریان برای خود سازماندهی اصناف و توانمند سازی در مقیاس محله و حاشیه نشین سعدی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می گردد.	۵/۲۹				
۸	تسهیل امکان تبلیغ و تعویض محصولات و خدمات تأکید به منزلت بخشی به فعالان و کسب و کارهای در مناطق حاشیه نشین سعدی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال می گردد.	۵/۲۲				
۹	فرهنگ سازی توسعه کسب و کارهای کوچک و توجه به فرهنگ آداب و رسوم باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می گردد.	۴/۹۸				
۱۰	توسعه کسب و کار محلی با توجه به سلاقی محلی بر اساس تصمیمات تغییر می‌کنند این ویژگی باعث تقویت روحیه جمعی افراد محله سعدی تاثیرات تصمیمات خود را بر جامعه احساس خواهد کرد و باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می گردد.	۴/۹۵				

یافته ها بخش دوم: عوامل حمایتی - ترغیبی از اولویت های متفاوتی برخوردار هستند. همانگونه که در جدول ۱۰ استخراجی آزمون فریدمن ملاحظه می شود در سطح معنا داری ۰/۰۰۱ فرضیه تحقیق معنادار شده است و با توجه به میانگین رتبه ای مولفه های درونی عوامل، از دیدگاه پاسخ دهندگان، مشارکت شهروندان حاشیه نشین شهرک در فرایند تصمیم سازی اجتماعی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می گردد. با میانگین ۶/۳۸ مهمترین عامل و توسعه کسب و کار محلی با توجه به سلايق محلی بر اساس تصمیمات تغییر می کنند این ویژگی باعث تقویت روحیه جمعی افراد محله سعدی تاثیرات تصمیمات خود را بر جامعه احساس خواهد کرد و باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می گردد. با میانگین ۴/۹۵ کم اهمیت ترین عامل می باشد.

یافته ها بخش سوم: عوامل زیر ساختی از اولویت های متفاوتی برخوردار هستند. همانگونه که در جدول ۱۱ استخراجی آزمون فریدمن ملاحظه می شود در سطح معنا داری ۰/۰۰۱ فرضیه تحقیق معنادار شده است و با توجه به میانگین رتبه ای مولفه های درونی عوامل، از دیدگاه پاسخ دهندگان، نشان می دهد فعالیت تعامل و مشارکت هر چه بهتر اصناف گوناگون و خلق فضاهای عمومی در سطح محلی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می گردد. با میانگین ۴/۴۹ مهمترین عامل و ایجاد صنایع تبدیلی برای محصولات و خدمات باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال می گردد. با میانگین ۳/۵۶ کم اهمیت ترین عامل می باشد.

یافته ها بخش چهارم: عوامل مالی از اولویت های متفاوتی برخوردار هستند. همانگونه که در جدول ۱۲ استخراجی آزمون فریدمن ملاحظه می شود در سطح معنا داری ۰/۰۱۱ فرضیه تحقیق معنادار شده است و با توجه به میانگین رتبه ای مولفه های درونی عوامل، از دیدگاه پاسخ دهندگان، فراهم کردن زمینه سرمایه گذاری مشترک صورت تأمین وسایل و ضمانت نامه های تسهیلات باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می گردد. با میانگین ۵/۹۷ مهمترین عامل و ایجاد خدمات تخصصی مالی و راه های تأمین مالی (اوراق بدهی اوراق مشارکت)، عرضه اولیه سهام (IPO)

در بازار افزایش سرمایه از طریق آورده باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد با میانگین ۵/۱۳ کم اهمیت ترین عامل می‌باشد.

جدول ۱۱. اولویت بندی عوامل زیر ساختی

اولویت	عوامل	میانگین رتبه ای	Chi- square	df	sig
۱	فعالیت تعامل و مشارکت هرچه بهتر اصناف گوناگون و خلق فضاهای عمومی در سطح محلی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۴/۴۹			
۲	بهبود فضای کسب و کار و ایجاد تعاونی ها و تشکل ها و بهبود همه جانبه زیرساخت‌ها باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۴/۱۶			
۳	ایجاد صنایع تبدیلی برای محصولات تولیدی و خدماتی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۴/۱۶			
۴	برخورداری از زیرساخت‌های حمل و نقل باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۳/۹۷	۲۸/۰۶۶	۶	۰/۰۰۱
۵	دسترسی به ابزارهای مناسب و ایجاد تهسیلات فیزیکی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.	۳/۸۹			
۶	توجه به فرهنگ و آداب و رسوم و توجه به نیاز های محلی باعث تنوع محصول و باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال می‌گردد.	۳/۷۶			
۷	ایجاد صنایع تبدیلی برای محصولات و خدمات باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال می‌گردد.	۳/۵۶			

جدول ۱۲. اولویت بندی عوامل مالی

اولویت	عوامل	میانگین رتبه ای	Chi-square	df	Sig
۱	فراهم کردن زمینه سرمایه گذاری مشترک صورت تأمین وسایل و ضمانت نامه های تسهیلات باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می گردد.	۵/۹۷	۲۱/۳۲۸	۹	۰/۰۱۱
۲	ایجاد اعتماد به نفس در سرمایه گذاران حاشیه نشین شهرک موجب افزایش حجم سرمایه گذاری، کاهش تمرکز مالکیت رشد و رونق باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال می گردد	۵/۸۸			
۳	تسهیلات و اعتبارات شامل میزان دسترسی، کیفیت اشتراک گذاری و مبادلات اطلاعات اعتباری باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می گردد.	۵/۶۰			
۴	افزایش حجم سرمایه گذاری باعث کاهش تمرکز مالکیت و موجب رشد و رونق و افزایش اشتغال می شود	۵/۵۷			
۵	حمایت قضایی از سرمایه گذاران و ایجاد اعتماد به نفس در آن ها یکی از حلقه های کلیدی و مهم در زنجیره بهبود فضای کسب و کار در افزایش اشتغال منطقه حاشیه نشین سعدی می باشد.	۵/۵۳			
۶	دقت نظارت حکومت محلی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می گردد.	۵/۴۷			
۷	انواع افزایش سرمایه از محل سود انباشته (سهام جایزه)، از محل آورده نقدی و مطالبات حال شده سهامداران، از محل تجدید ارزیابی دارایی ها، به روش صرف سهام باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می گردد.	۵/۴۰			
۸	انباشت سرمایه و رشد تقاضا در بخش تازه کسبو کار محلی که به جذب نیروی کار می انجامد	۵/۲۵			
۹	تاسیس انجمن های داوطلبانه و مدیریت و نظر ایجاد صندوق های قرض الحسنه توسط معتمدین محلات باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می گردد.	۵/۲۰			
۱۰	ایجاد خدمات تخصصی مالی و راه های تأمین مالی (اوراق بدهی اوراق مشارکت)، عرضه اولیه سهام (IPO) در بازار افزایش سرمایه از طریق آورده باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می گردد.	۵/۱۳			

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

نتایج نشان داد شاخص آزمون کیزر - می‌یر - ال‌کین برابر $0/88$ می‌باشد و با توجه به اینکه هر اندازه مقدار این شاخص نزدیک به یک باشد نشان دهنده مقدار بالای مناسب بودن نمونه‌گیری می‌باشد و پس نتیجه گرفته می‌شود که داده‌های مورد نظر برای تحلیل عاملی مناسب است. به منظور پی بردن به همبستگی گویه‌های مورد مطالعه از آزمون بارتلت استفاده شد. نتایج آزمون بارتلت نشان داد نتایج سطح معناداری این آزمون هر چقدر کوچک‌تر باشد نشان دهنده این است که داده‌ها توان تشکیل عامل را دارند در این پژوهش نتیجه این آزمون در سطح معناداری ($P < 0/01$) معنی‌دار است. بنابراین با این توضیح مشخص شد که انجام تحلیل عاملی برای داده‌های این تحقیق مناسب بود. **مقادیر بار عاملی عوامل حمایتی - ترغیبی** نتایج نشان داد مشارکت شهروندان حاشیه‌نشین شهرک در فرایند تصمیم‌سازی اجتماعی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد و با بار عاملی $0/794$ مهم‌ترین گویه این بخش بود. **مقادیر بار عاملی عوامل حمایتی - ترغیبی** نشان می‌دهد مشارکت شهروندان حاشیه‌نشین شهرک در فرایند تصمیم‌سازی اجتماعی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد.، با میانگین $6/38$ مهم‌ترین عامل این بخش بود. **مقادیر بار عاملی عوامل زیرساختی** نشان می‌دهد (گسترش کاربردی تجاری در مرکز محله سعدی و خیابان‌های اصلی محلی برای فعالیت تعامل و مشارکت هرچه بهتر اصناف گوناگون و خلق فضاهای عمومی در سطح محلی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد) که با میانگین $0/826$ مهم‌ترین گویه این بخش بود **مقادیر بار عاملی عوامل مالی نشان می‌دهد** فراهم کردن زمینه سرمایه‌گذاری مشترک صورت تأمین وسایل و ضمانت نامه‌های تسهیلات باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه‌نشین شهرک سعدی شیراز می‌گردد با بار عاملی $0/876$ مهم‌ترین گویه این بخش بود.

در زمینه انتظارات و مطالبات حاشیه‌نشینان احمدی (۱۳۹۰) در رساله خود به چهار محور عمده بی‌توجهی مسئولان، مقوله مسکن و امنیت و بیکاری اشاره کرد در این بعد نشان دادند

یکی از مهمترین علل مهاجرت روستائیان به شهرها داشتن شغل مناسب و شرافتمند و باثبات، از آرزوهای ایشان می باشد اما با توجه به رشد بی رویه و غیرمنطقی بخش سوم اقتصاد یعنی خدمات مشاغل کم درآمد و بی ثباتی همچون کارگری در بخش ساختمان، دوره گردی، تکدی گری و... را می توان نام برد، موارد یاد شده از مهم ترین مشکلات مشکلات پیش روی ساکنان این مناطق در جهان از جمله ایران بود که با برنامه ریزی صحیح و اصولی و همکاری ارگان ها می توان کمک کننده باشد در این زمینه نشان داده شد تحقیق احمدی با بخش ایجاد و افزایش نهادهای پشتیبان (نهادهای پشتیبان آموزش مهارتهای فردی گروهی و مدیریتی) و ایجاد مهارتهای شغلی (ارائه خدمات اجتماعی خلق رویدادهای کاری و برنامه های آموزشی در زمینه ایجاد کار در منطقه سعدی شیراز) باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز می گردد و با میانگین رتبه ای ۵/۵۹ همسو است. همچنین طالب پور (۱۳۹۹) نشان داد به طور کلی در زمینه راهکارهای جلوگیری از گسترش حاشیه نشینی باید به سه اصل توجه داشت یکی ریشه یابی مشکلات اجتماعی نظیر حاشیه نشینی و دیگری برنامه ریزی برای بر طرف نمودن موانع و عوامل پیدایش و گسترش این پدیده اجتماعی و سوم حمایت قضایی. در برخورد با پدیده حاشیه نشینی باید به جای توجه به معلول، علت بروز را مورد بررسی قرار داد و با برنامه ریزی جامع و علمی برای بر طرف کردن این پدیده تلاش کرد این تحقیق با بخش حمایت قضایی از سرمایه گذاران و ایجاد اعتماد به نفس در آن ها یکی از حلقه های کلیدی و مهم در زنجیره بهبود فضای کسب و کار در افزایش اشتغال منطقه حاشیه نشین سعدی همسو بود. همچنین صادق پور (۱۳۹۸) اشاره کرد در تصویب برنامه ها و پروژه ها جهت کمک به اشتغال افراد در مراکز حاشیه نشین از نظر مشورتی و جامعه شناسان، حقوقدانان و به ویژه جرم شناسان استفاده شود و نظارت حکومت محلی باید در راس کار قرار گیرد که با دقت نظارت حکومت محلی باعث توسعه کسب و کار و افزایش اشتغال در مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی شیراز با میانگین ۵/۷۴ همسو بود.

نتایج تحقیق با نویسندگانی مانند (Alexander, David. 2002)، (Shaw etal , 2012)، (Sheuya, 2008)، (Eldering, 2007)، (Hazarika, 2010)، (Magar, 2003)،

(Sanghera, 2003)، (Izutsu, 2009)، در زمینه کلیدواژه‌های انباشت سرمایه، تاسین انجمن ها، افزایش کیفیت و اشتراک‌گزاری اعتباری یکی بود همچنین در زمینه فراهم کردن صنایع تبدیلی و اختبارات دولتی با هم سو بود. همچنین نتایج تحقیق با نویسندگانی مانند Fowles, (1996) و (Hanink, 2007) و (Kovandzic, 1998) و (Messner, 1982) و Seigel, (1997)، (Williams, 1984) (Zedner, 2007) (Lemma et al, 2008)، (Dwyer, 1970)، (Claude, 2010)، (Bican, 2009)، (Armiah, 2012) در زمینه فعالیت تعاملی، ایجاد تشکل‌ها، فرهنگ‌سازی و توجه به کسب و کار همسو بود.

معضل حاشیه‌نشینی از مباحثی است که نه تنها در شهر شیراز بلکه در بیشتر کلانشهرهای کشور وجود دارد اما در شیراز حاشیه منطقه سعدی این مشکل به گونه‌ای است که باید میزبان کم‌کاری در روستاها و حتی استان‌های کمتر توسعه یافته همسایه خود باشد، اتباع بیگانه را هم باید به این جمعیت اضافه کرد. حاشیه‌نشینی از مسایل مهم شهرنشینی در فارس است. ویژگی مشترک و مشخصه ساکنان این مناطق اغلب مهاجر کم درآمد هستند که آنان فقر خود را به شهر آورده و با پس زده شدن از محیط شهر به تدریج در حاشیه شهر و سکونتگاه‌های نامتعارف آن کشانده شده‌اند. مسائل شهری متعددی چون کمبود تاسیسات زیر بنایی مانند: شبکه‌های ارتباطی مناسب، سیستم تخلیه‌ای فاضلاب شهری، مرکز بهداشت، مراکز آموزشی و ... از یک سو و وجود مشاغل غیر رسمی، جرم و جنایت و جدایی‌گزینی از شرایط متعارف شهری، از بارزترین ویژگی‌های مناطق حاشیه‌نشین است که با سیمایی نامتعارف و ناهنجار به شکل جزیره‌های فقر نمایان شده‌اند. با توسعه کسب و کار محلی درای منطقه می‌توان این مشکلات را به صورت نسبی رفع نمود. در واقع می‌توان اینطور بیان کرد که جوامع محلی و حاشیه‌نشین بر شانه‌های کسب و کارهای کوچک بنا شده و رشد می‌یابند. علاوه بر تمام این دلایل، کسب و کارهای کوچک تقریباً بدون هیچ پشتوانه‌ای فعالیت می‌کنند و اقتصادهای محلی حاشیه شیراز را زنده نگاه می‌دارند. بسیاری از این کسب و کارها بارها در اثر عوامل مختلف تحت فشار قرار گرفته و تا مرز ورشکستگی پیش رفته‌اند. تمام ارگان‌ها موظفند به پاس تلاش‌های بسیار این افراد و به دلیل حفظ مزایایی محلی، تا حد توان از این کسب و کارها حمایت کنند. همچنین می‌توان گفت نباید در اشتغال و کارآفرینی نگاه‌ها صرفاً متوجه

دولت باشد و باید در موضوع اشتغال نگاهی اجتماعی محور و مردم محور داشت. طرح های کوچک مقیاس راهگشای امروز افزایش اشتغال مناطق حاشیه نشین منطقه سعدی است و باید با شناسایی ظرفیت های تولیدی در این منطقه به سمت احیای مشاغل خرد و کوچک رفت زیرا مشاغل کوچک مقیاس محرک بخش بدنه پایین جامعه است و رونق و گسترش این دست از صنایع اتفاقا بخش های نیازمند و فقیر این منطقه را پوشش می دهد. این محله در حوزه صنایع دستی و سستی فعال و پیشگام بوده اند و باید مطابق با نیازها این صنایع در استان فارس احیا شود در آخر می توان گفت توسعه کسب و کار محلی در اشتغال مناطق حاشیه نشین شهرک سعدی نقش و برای مردمی کردن توسعه راهی جز ظرفیت سازی اقتصادی برای محله سعدی و بدنه عمومی جامعه متناسب با ظرفیت های اقتصادی و مزیت نسبی شان وجود ندارد. برای سازمان دهی به این گونه مناطق در درجه اول، دستیابی به درکی درست و عمیق از پویایی های درونی آن ضروری است و در درجه دوم، اتخاذ سیاست های مشارکتی و مبتنی بر توانمند سازی آن ها، با حمایت های هوشمندانه و ظرفیت بیرونی، با این هدف که موثر تر خواهد بود خودشان بر اساس نیازها و اولویت های درونی خود و به شیوه های خردمندانه ای که آن را نشان داده اند، می توانند سطح زندگی شان را ارتقا دهند، با این چشم انداز شاید در نهایت منجر به خارج شدن تدریجی آن ها از شکل حاشیه ای و نامتعارف شود. این مناطق حاشیه نشین با مشکلات بهداشتی، امنیتی، عمرانی، فرهنگی، اجتماعی خصوصا بیکاری مواجه است و شهرداری به تنهایی از پس این مشکلات بر نمی آید و برای برطرف شدن این مسائل به بسیج همگانی مردم و مسئولان کلانشهر شیراز نیاز است.

پیشنهاد می شود با ایجاد اشتغال و کار آفرینی برای حاشیه نشینان به خصوص در بخش ها تولیدی، به منظور کاهش بیکاری و اشتغال در اقتصاد غیر رسمی و شغل های کاذب و انگلی از یک سو و افزایش درآمد و کاهش فقر و بهبود کیفیت زندگی آنها و گسترش عدالت اجتماعی، اقتصادی برای تمام گروهها در سطح شهر؛ اقدام کرد. همچنین باید با به رسمیت شناختن حقوق شهروندی ساکنان مناطق حاشیه نشین در برنامه ریزی های مختلف اقتصادی، اجتماعی و کالبدی و تأمین اعتبار مالی و پرداخت تسهیلات و وام برای بهسازی و نوسازی واحدهای مسکونی و به رسمیت شناختن اولویت های گروههای

فقیر و کم درآمد در نظام برنامه ریزی استان فارس؛ اقدام کرد و با ایجاد دوره های فراگیر آموزشی و فنی و حرفه‌ای و واگذاری وامهای اشتغال به ساکنین مناطق در شهرک سعدی کمک کرد در این منطقه باید با اشاعه فرهنگ کارآفرینی با خرید و حمایت از آنها نقش فعال‌تر در رشد اجتماع را انجام داد. همچنین باید زمینه سازی برای تشکیل شورای محلی شهرک سعدی و کمک به ظرفیت سازی در آن‌ها برای مشارکت در تصدی امور جمعی را انجام داد.

۸. سپاسگزاری

از «دبیرخانه کمیسیون برنامه‌ریزی و توسعه شهرداری‌های کلانشهرهای کشور» واقع در شهرداری کلانشهر شیراز که در توزیع و جمع‌آوری پرسشنامه‌ها و هماهنگی‌های لازم با شهرداری‌های کلانشهرهای کشور نهایت همکاری و مساعدت را داشته‌اند، کمال تشکر و قدردانی بعمل می‌آید.

کتابنامه

۱. احمدی (۱۳۹۰) انتظارات و مطالبات حاشیه نشینان، دانشگاه علامه طباطبائی، دکتری تخصصی، دانشکده علوم سیاسی علامه طباطبائی، ۱۳۹۰ - ۱ - ۳۰۰.
۲. پاسخی، مهرناز؛ شمسیه، رئیس پور؛ سالار، یارمهدی (۱۳۹۵)، راهکارهای خودیاری سکونتگاه‌های غیر رسمی، نمونه موردی، محله عباس آباد شهر سنندج، اولین همایش بین المللی سکونتگاه‌های فقیرنشین شهری، به سوی بهسازی و بازآفرینی پایدار - ۱۳۹۵.
۳. رزمجو، منوچهر؛ مقصودی، طهماسب (۱۳۹۸)، طراحی الگوی پایدارسازی کسب و کارهای خرد اجتماعی مددجویان کمیته امداد امام خمینی (ره)، مدیریت سرمایه اجتماعی، دوره ۶، شماره ۱، بهار ۱۳۹۸ - صفحه ۳۹-۲۳.
۴. رحمانی، ساناز (۱۳۹۸)، بررسی محلات حاشیه‌ای استان فارس از منظر کاری، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز، شیراز، ایران. ص ۱-۲۱۱.
۵. کریمیان بستانی، مریم، مهیار؛ شهرکی، داوود (۱۳۹۹) تحلیل عوامل موثر در پایدار سازی کسب و کارهای خرد سکونتگاه‌های غیر رسمی (مورد مطالعه: محله شیر آباد زاهدان) ، فصلنامه مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی، دوره ۶، ص ۱ تا ۱۲، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۹.

۶. قادری، رضا؛ امیدوارفر، سجاد؛ بدلی، سجاد (۱۳۹۷) تحلیل تاثیر عوامل اقتصادی و اجتماعی در فرایند شکل گیری مناطق حاشیه نشین و راهکارهای رویارویی با این پدیده با تاکید بر توانمندسازی، دوماهنامه پژوهش در هنر و علوم انسانی، دوره ۳، شماره ۱.
۷. مرادی، محمد علی (۱۳۹۸) طراحی الگوی بهبود محیط کسب و کار شهر تهران، نشریه اقتصاد و مدیریت شهری، بهار ۱۳۹۸، دوره ۷، شماره ۲، پی‌اچ ۲۶ از صفحه ۹۳ تا صفحه ۱۱۴.
8. Alexander, David. (2002). *principles of Emergency and Managements*, Oxford University Press. 17- Kasard, J. D., Lindsay, G., (2011): *Aerotropolis: The Way Well Live Next*. Farrar, Straus and Giroux.
  9. Armiah, B. C. (2012). Slums as expressions of social exclusion: explaining the prevalence of slums in African countries. United Nations Human Settlements Programme (UN-HABITAT). Nairobi. Kenya. Pp 19-20. Retrived from <http://www.oecd.org/dev/pgd/46837274.pdf>
  10. Acs, Z. J., Autio, E., & Szerb, L. (2014). National systems of entrepreneurship: Measurement issues and policy implications. *Research Policy*, 43(3), 476494.
  11. Bican, B. (2009). Urban poverty and planning in Asia. *World Bank Analytical Urban Geography*. P. 74.
  12. Claude Bolay, J. (2010). Slums and urban development: Questions on society and globalization. *The European Journal of Development Research*, 18(2), 284–298. 33.
  13. Dwyer, D. C. (1970). *City in the third world*. London: Macmillan.
  14. DeTienne, D. & G. Chandler G. (2004). Opportunity identification and its role in the entrepreneurial classroom: A pedagogical approach and empirical test. *Academy of Management Learning and Education*, 3(3), 242-257.
  15. Elderling, L. Knorth, J. E. (2007). Marginalization of Immigrant Youth and Risk Factor in Their Everyday Lives: The European Experience. *Journal of Child and Youth Car Forum*, Vol. 27: No. 3, pp. 153-169.
  16. Fowles, R. and M. Merva, (1996): Wage inequality and criminal activity: An extreme bounds analysis for the United States, 1975–1990. *Criminology* 34:163– 182
  17. Hanink, D, (2007): *Application of urban economy*, Oxford university
  18. Hazarika, Indrajit. (2010). Women's Reproductive Health in Slum Populations In India: Evidence from NFHS-3, *Journal of Urban Health: Bulletin of the New York Academy of Medicine*.
  19. Izutsu T and A. Tsutsumi. (2009). *Handbook of Disease Burdens and Quality of Life Measures (Quality of Life of Urban Slum Residents)*. Springer. New York.
  20. Kovandzic, T.; L. M. Vieraitis, and M. R. Yeisle (1998): The structural covariates of urban homicide: Reassessing the impact of income inequality and poverty in the post-Reagan era. *Criminology* 36:569–599

21. eibenstein, H. (۱۹۶۸) Entrepreneurship and Development. The American Economic Review ۵۸(۲):۷۲-۸۳. Levie, J., & E. Autio. (۲۰۰۸). A theoretical grounding and test of the GEM model. Small Business Economics, ۳۱(۳), ۲۳۵- ۲۶۳.
22. Lemma, T., Richard, S., & Monika, K. (2008). A participatory approach to monitoring slum condition. Tanzania: ICT Publication Series. Pp. 65-66.
23. Leibenstein, H. (1968) Entrepreneurship and Development. The American Economic Review 58(2):72-83. Levie, J., & E. Autio. (2008). A theoretical grounding and test of the GEM model. Small Business Economics, 31(3), 235- 263.
24. Markman, G. D., P. T. Gianiodis., P. H. Phan & Balkin, D. B. (2004). Entrepreneurship from the ivory tower: do incentive systems matter The Journal of Technology Transfer, 29(3-4), 353-364
25. Messner, S. F, (1982): Poverty, inequality, and the urban homicide rate. Criminology 20:103-114.
26. Magar, Veronica. (2003). Empowerment approaches to gender-based violence: women's courts in Delhi slums. Women's Studies International Forum, Volume 26, Issue 6, Pages 509-523.
27. Shaw, Clifford R., Mckay, Henry D., (2012): The social disorganization theory. Center for Spatially Integrated Social Science, Retrieved from. www.ssiss.org/classics/content/66.
28. Seigel, L. and J. Senna ,(1997): Juvenile Delinquency. Six Edition, West Publishing Company
29. Sheuya, S.A. (2008), Improving the Lives of People Living in Slums, New York Academy of Science, No. 1136. 20- www.sci.org.ir.
30. Sanghera, J. (2003). The New Borderlanders: Enabling Mobile Women and Girls for safe Migration and Citizenship Rights, Consultative Meeting on Migration and Mobility and how this movement affects women
31. Theodoraki, C., & Messeghem, K. (۲۰۱۷). Exploring the entrepreneurial ecosystem in the field of entrepreneurial support: A multi-level approach. International Journal of Entrepreneurship and Small Business, ۳۱, ۴۷-۶۶
32. Van de Ven, H. (1993). The development of an infrastructure for entrepreneurship. Journal of Business Venturing, 8(3), 211-230.
33. Williams, K. R, (1984): Economic sources of homicide: Reestimating the effects of poverty and inequality. American Sociological Review 49:283-289.
34. Zedner, L. (2007). Democracy, society and the government of security. Theoretical Criminology, Book Review, Vol. 11. No. 1.pp. 137-140.